

„PEJZAŻE MIAST –RATUSZE”

2024

Ratusz jako siedziba władz przywodzi na myśl średniowieczne wizje przestrzeni miejskiej. Stanowił serce miasta gotyckiego. Na starych drzeworytach i sztychach jego symbolem stała się wieża zegarowa. Ratusz, obok kościoła, był najważniejszą budowlą w mieście. Kościół symbolizował obecność władzy boskiej, ratusz świeckiej. Były miasta, w których ratusz konkurował jeszcze z ośrodkiem władzy książęcej, stanowiąc gwarancję praw zamożnych mieszczan.

Warto podkreślić, że nie tylko forma zewnętrzna, ale także wewnętrzny układ pomieszczeń, z salą obrad rajców miejskich i salą sądową, stanowiły o znaczeniu tego typu budynków. Również dekoracje wewnątrz w formie malarstwa ściennego i wyposażenia, były istotne dla zrozumienia sensu ideowego ratusza. Warto więc rozważyć ten rodzaj miejskiej budowli w kontekście symbolicznym, architektonicznym, ale też przez pryzmat detalu i fragmentu. Któż z nas nie kojarzy koziołków pojawiających się na ratuszowej fasadzie w Poznaniu, czy praskiego zegara astronomicznego?

Myśląc o siedzibie władz średniowiecznego miasta możemy przypomnieć sobie doskonałe przykłady budowli z Wrocławia, Torunia, Pragi. Warto uzmysłwić sobie ich centralne położenie na rynku. W epoce nowożytnej tradycja miejskiej samorządności była kontynuowana, powstawały nowe budowle jak chociażby renesansowe ratusze w Sandomierzu czy Poznaniu, ratusz w prywatnym mieście Zamościu powstałym według idealnych renesansowych założeń, czy l'Hôtel de Ville w Paryżu. Niektóre bryły gotyckich budowli, jak na przykład ratusz antwerpski, otrzymały nowy kostium w postaci ornamentów manierystycznych.

Włoskim odpowiednikiem ratusza jest Palazzo Publico, symbol niezależności bogatych włoskich kupców i bankierów. Architektoniczne zabytkowe ratusze Sieny, czy Florencji do dziś pokazują potęgę miast. W Wenecji symbolem władzy dominującej na morzu potęgi był Pałac Dożów. Tutaj warto zwrócić uwagę na wnętrza, w których malarstwo stało się wykładnią ważnych praw i zasad, jak na przykład w sienneńskiej sali zdobionej malarstwem braci Lorenzettich z „Alegorią dobrych i złych rządów”, albo sali reprezentacyjnej zdobionej portretami kolejnych weneckich dożów. Jak mocno utrwaliły się italskie wzory budowlane może świadczyć fakt, że opolskiemu Ratuszowi nadano w XIX wieku wygląd florenckiego Palazzo Vecchio, z charakterystycznymi blankami i wieżą. Ich dumnemu charakterowi i ponadczasowemu pięknu hołd oddali artyści: Zbigniew Herbert w esejach, Canaletto w wedytach.

Współcześnie ratusz pozostaje wizytówką miasta, dlatego dba się, by nowe projekty były interesujące i wyrażały ducha czasów. W XX i XXI wieku nie brak realizacji modernistycznych eksponujących beton lub połączenie szkła i stali jak urząd miasta San Jose. Pojawiły się także ciekawe projekty budujące narracje czy skojarzenia, jak na przykład ratusz w Hadze, mieście Pieta Mondriana, w czytelny sposób nawiązujący do teorii neoplastycznych tego malarza. Jedną z najciekawszych, nowych realizacji, jest urząd miasta Seul, w którego bryłę wpleciono zieleni, zadbano o jego energooszczędność i ekologiczność. No bo kto, jak nie władza, powinna wskazywać dobre, estetyczne, przyjazne miastu i jego mieszkańcom rozwiązania, także te z dziedziny architektury?